

BOSNA I HERCEGOVINA
REPUBLIKA SRPSKA
VRHOVNI SUD REPUBLIKE SRPSKE
BROJ: 71 0 P 190548 22 Rev
Banjaluka, 31.08.2022. godine

Vrhovni sud Republike Srpske u vijeću sastavljenom od sudija Tanje Bundalo, kao predsjednika vijeća, Davorke Delić i Senada Tice, kao članova vijeća, u pravnoj stvari tužilaca M. a.d. B.L., i M.K. iz B., koje zastupa punomoćnik M.Đ. advokat iz B., protiv tuženih P.z. a.d. B., koga zastupaju punomoćnici D.K. i B.M. advokati iz B. i S.C. a.d. B., koga zastupa punomoćnik D.M. advokat iz B., uz učešće W.o.V. a.d. B., kao umješaća na strani tuženog S.C. a.d. B., koga zastupa zakonski zastupnik generalni direktor S.Š. i punomoćnik po zaposlenju A.S., radi nadoknade štete, odlučujući o reviziji tuženog P.z. a.d. B., reviziji tuženog S.C. a.d. iz B., i reviziji W.o.V. a.d. B. kao umješaća na strani tuženog S.C. a.d. B., protiv presude Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 190548 20 Gž 2 od 20.12.2021. godine, na sjednici održanoj dana 31.08.2022. godine, donio je

PRESUDU

Revizije tuženih P.z. a.d. B. i S.C. a.d. iz B. se djelimično usvajaju, presuda Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 190548 20 Gž 2 od 20.12.2021. godine, se ukida u dijelu odluke o troškovima cjelokupnog postupka i predmet u tom dijelu vraća drugostepenom sudu na ponovno suđenje.

U preostalom dijelu, u pogledu odluke o glavnoj stvari, revizije tuženih P.z. a.d. B. i S.C. a.d. iz B., te revizija W.o.V. a.d. B., kao umješaća na strani tuženog S.C. a.d. B., se odbijaju.

Obrazloženje

Prvostepenom presudom Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 190548 19 P 2 od 12.02.2020. godine obavezani su tuženi P.z. a.d. B. (dalje: prvotuženi) i S.C. a.d. B. da tužiocu M. d.o.o. B. (dalje: drugotuženi) da solidarno naknade štetu prouzrokovanu požarom u ukupnom iznosu od 481.806,70 KM, i to:

- na ime štete na građevinskom objektu u iznosu od 218.524,98 KM,
- na ime štete na mašinama u iznosu od 122.284,89 KM,
- na ime štete na elektroopremi i instalacijama u iznosu od 140.996,83 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom počev od 09.08.2013. godine, pa do isplate (stav 1. izreke).

Obavezani su tuženi P.z. a.d. B. i S.C. a.d. B. da tužiocu M.K. d.o.o. B. solidarno naknade štetu prouzrokovanu požarom u iznosu od 42.697,46 KM, sve sa zakonskom zateznom kamatom počev od 09.08.2013. godine, pa do isplate (stav 2. izreke).

Obavezani su tuženi da tužiocima nadoknade troškove postupka u iznosu od 74.982,73, sa zakonskom zateznom kamatom i to na iznos od 90.864,36 KM počev od 12.02.2020. godine, a na iznos od 2.400.00 KM (troškovi vještačenja) počev od 26.11.2014. godine pa do isplate, a sve u roku od 30 dana od dana dostavljanja odluke (stav 3. izreke).

Odbijen je zahtjev tužilaca za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa (stav 4. izreke).

Drugostepenom presudom Okružnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 190548 20 Gž 2 od 20.12.2021. godine, žalbe tuženih P.z. a.d. B. i S.C. a.d. B. su djelimično uvažene i presuda Osnovnog suda u Banjaluci broj: 71 0 P 190548 19 P 2 od 12.02.2021. godine (pravilno: od 12.02.2020. godine), preinačena u dijelu odluke o troškovima postupka, tako da su obavezani tuženi da tužiocima solidarno nadoknade troškove postupka u iznosu od 86.551,00 KM (troškovi prvostepenog postupka) sa zakonskom zateznom kamatom od 12.02.2021. godine pa do konačne isplate, umjesto ranije odluke da tuženi tužiocima naknade troškove postupka u iznosu od 74.982,73, sa zakonskom zateznom kamatom i to na iznos od 90.864,36 KM počev od 12.02.2020. godine, a na iznos od 2.400.00 KM počev od 26.11.2014. godine pa do isplate, a sve u roku od 30 dana od dana dostavljanja odluke (stav 3. izreke).

Žalbe tuženih i umješača na strani drugotuženog W.o.V. a.d. iz B. su odbijene i označena prvostepena presuda u pobijanom dosuđujućem dijelu odluke o glavnoj stvari (stav 1. i 2. izreke), potvrđena.

Žalba tužilaca je odbijena, odluka o troškovima postupka u žalbom pobijanom odbijajućem dijelu (stav 4. izreke), potvrđena.

Obavezani su tuženi da tužiocima nadoknade troškove žalbenog postupka u iznosu od 13.443,00 KM, sa zakonskom zateznom kamatom od 20.12.2021. godine pa do konačne isplate a sve u roku od 30 dana od dana dostavljanja odluke.

Zahtjevi tužilaca za nadoknadu troškova sastava žalbe na troškove od 30.03.2020. godine u iznosu od 702,00 KM i takse na žalbu od 400,00 KM kao i odgovora na žalbu prvotuženog i drugotuženog od 28.05.2020. godine, te odgovora na žalbu umješača na strani drugotuženog od 29.05.2020. godine i odgovora na žalbe prvo i drugotuženog na presudu od 27.06.2018. godine u iznosima od po 4.887,68 KM (ukupno 19.550,72 KM), su odbijeni.

Tuženi P.z. a.d. B. i S.C. a.d. B., kao i umješač na strani drugotuženog sa zahtjevima za nadoknadu troškova žalbenog postupka su odbijeni.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija prvotuženi P.z. a.d. B. iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija drugotuženi S.C. a.d. B., iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači, odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

Blagovremeno izjavljenom revizijom drugostepenu presudu pobija W.o.V. a.d. B., kao umješlač na strani drugotuženog (dalje: umješlač), iz razloga povrede odredaba parničnog postupka i pogrešne primjene materijalnog prava, s prijedlogom da se revizija usvoji, pobijana presuda preinači i odbije tužbeni zahtjev u odnosu na tuženog S.C. a.d. B., odnosno ukine i predmet vrati na ponovno suđenje.

U odgovorima na revizije tužioc i M. d.o.o. B. (dalje: prvotužilac) i M.K. d.o.o. B. (dalje: drugotužilac) predlažu da se revizije odbiju.

Revizije tuženih su djelimično osnovane.

Revizija umješlača na strani drugotuženog nije osnovana.

Predmet spora u ovoj parnici je zahtjev tužilaca da im tuženi solidarno naknade materijalnu štetu prouzrokovanu požarom koji se desio dana 09.08.2013. godine, sa zakonskom zateznom kamatom i troškovima postupka.

Tužioc i zahtjev temelje na tvrdnji da odgovornost tuženih za naknadu materijalne štete proizilazi iz zajedničkih propusta, jer je prvotuženi kao vlasnik i posredni posjednik iznajmio drugotuženom objekat koji nije odgovarao namjeni skladišta gotovih proizvoda drugotuženog (toaletni papir, papirne maramice i dr.), a drugotuženi što je uzeo u zakup objekat koji nije imao potrebnu i za određenu vrstu robe instalisanu opremu (uređaje za automatsko otkrivanje i dojavu požara, stabilan sistem za gašenje požara - vodenu zavjesu, niti je sa vanjskih strana bila instalisana hidrantska mreža za ovakav tip skladišta za predmetnu robu).

Na osnovu izvedenih dokaza prvostepeni sud je utvrdio: da je dana 11.08.2009. godine zaključen ugovor o zakupu između M. a.d. B.L., kao zakupodavca i Tvornice papira S.C. a.d. B.L., kao zakupca, da je predmet ovog ugovora zakup mašinske radionice površine 1533 m², elektro radionice površine 260 m², i svih pripadajućih mašina, alata i rezervnih dijelova u navedenim radionicama, što je sve u vlasništvu zakupodavca, da se u članu 4. ugovora zakupodavac, između ostalog, obavezao da će zakupcu predati na korištenje predmet zakupa uz obavezu da osigura radionice od uobičajenih rizika (požara, poplave, zemljotresa, loma stakla i sl.) i obezbijediti njihovo tekuće održavanje, da se u članu 5. ugovora obavezao da će zakupcu obezbijediti dokumentaciju neophodnu za bezbjedno korištenje radionica i predati zakupcu prilikom predaje istih na korištenje stručni nalaz o pregledu i ispitivanju elektroenergetske instalacije, plan zaštite od požara, atest o ispravnosti protivpožarnih aparata uz periodični pregled i atest boca pod pritiskom, atest o ispravnosti hidrantske mreže, a zakupac se obavezao osigurati od uobičajenih rizika (požar, poplave, zemljotres, lom, otuđenje i sl.) opremu (sve pripadajuće mašine i alate koje se nalaze u radionicama) i obezbijediti njihovo tekuće održavanje (član 9.), te po isteku ugovora ili njegovom raskidu zakupodavcu vratiti predmet ugovora u stanju u kojem ga je i primio, uzimajući u obzir amortizaciju i promjene usljed redovne upotrebe istog, da su ugovarači dana 12.08.2011. godine zaključili isti ugovor istog sadržaja kao i Ugovor iz avgusta

2009. godine, na određeno vrijeme i to od 12.08.2011. godine do 12.08.2012. godine, te dana 27.08.2012. godine zaključili aneks broj 2. kojim je ugovoreno da se zakup ugovara na period od 13.08.2012. godine do 12.08.2013. godine.

Takođe, prvostepeni sud je utvrdio da su dana 01.10.2012. godine tuženi P.z. a.d. B.L., kao zakupodavac i tuženi Tvornica papira S.C. a.d. B.L., kao zakupac, zaključili ugovor o zakupu poslovnog prostora, na period od jedne godine, u kome je navedeno da je predmet ugovora poslovni prostor u vlasništvu zakupodavca ukupne površine 2649,63 m² (2590,63 m² skladište i 59 m² kancelarijski prostor), koji je iznajmljen zakupcu za skladištenje higijenske papirne konfekcije, koji je lociran u krugu zakupodavca, ulica ..., B.L., da se predaje poslovni prostor u stanju koje će zadovoljiti funkcionalan krov, kvalitetnu podnu oblogu, obezbjeđen kvalitetan razvod električne energije, obezbjeđeni uslovi za zaštitu od požara – hidranti i aparati za gašenje požara, da zakupodavac snosi troškove investicionog održavanja objekta i instalacija u objektu kao i troškove redovnih periodičnih pregleda i ispitivanja elektroenergetskih instalacija i protivpožarnih uređaja (član 4.), da se zakupodavac obavezao da će zakupcu prilikom predaje na upotrebu predmeta zakupa u obezbijediti: dokaz o vlasništvu, stručni nalaz o pregledu i ispitivanju elektroenergetskih instalacija, Plan zaštite od požara, Atest o ispravnosti protivpožarnih aparata uz periodični pregled i atest boca pod pritiskom i Atest o ispravnosti hidrantske mreže (član 6.), da se članom 11. ugovora zakupac obavezao da će od dana preuzimanja poslovnog prostora na korištenje preuzeti obavezu čuvanja i tekućeg održavanja ispravnosti preuzete opreme za gašenje požara (opremljeni hidrantski ormarići i protivpožarni aparati), te da će omogućiti stručnim službama zakupodavca vršenje periodične kontrole u zakupljenom prostoru na okolnosti ispravnog korištenja i tekućeg održavanja uređaja i instalacija preuzetih na korištenje, kao i vršenje redovnih periodičnih ispitivanja elektroenergetskih instalacija i protivpožarne opreme (član 12.).

Nije sporno da je dana 09.08.2013. godine oko 2,20 sati u B. u ulici ... izbio požar, koji je zahvatio lokaciju na kojoj su smješteni poslovni objekti koje su prvotuzilac i prvotuzeni dali u zakup drugotuzenom. Povodom nastanka štetnog događaja Sektor kriminalističke policije, Odsjek za sprečavanje eksplozija, havarija i požara B.L. na licu mjesta obavio je istog dana uviđaj i o tome je sačinio zapisnik u kome je konstatovano da je mjesto požara tzv. „Centralno skladište“, vlasništvo P.z., koje je pod zakup uzeo S.C. i koje koristi kao skladišni prostor papirnih higijenskih proizvoda, u sklopu čega je i objekat koji je u vlasništvu M. a.d. B.L., kao i skladišni prostor M.K. d.o.o. i u zapisniku je konstatovano zatečeno stanje nakon požara, a lice mjesta je fotografisano, te su saslušani D.G., A.S., M.M., R.V., V.L., P.Z., M.P., M.S., D.Lj., R.K. i Đ.B., o čemu su sačinjeni zapisnici koje su tužioci pročitali u dokaznom postupku.

Istog dana izvršen je uviđaj i od strane CJB B.L., Odjeljenja za eksplozivne materije i poslove zaštite od požara, uz prisustvo Ž.T., vještaka za eksplozije, havarije i požare u Upravi kriminalističke policije, te je na osnovu izgleda lica mjesta, prikupljenih informacija, pregleda opožarenog objekta, tragova gorenja i pravaca širenja požara dato mišljenje da je: do početnog požara došlo u unutrašnjosti skladišnog prostora korisnika S.C. na zapadnoj strani u blizini pregradnog zida koji odvaja skladišni prostor od elektro radionice korisnika M., u kom je bila uskladištena roba na paletama (toalet papir, papirne maramice, vlažne maramice), da se od mjesta početnog požara požar brzo širio u skladištu, a preko krova se prenio na prostor elektro radionice, da je imajući u vidu položaj elektroinstalacija i rasvjetnih tijela (neonske rasvjete) i uskladištene robe (papir, najlon, karton) na mjestu nastanka početnog gorenja, do požara došlo usljed kvara na

elektroinstalacijama, a ne isključuje se kao uzrok nastanka požara otvoreni plamen, da je u izvještaju konstatovano da je tokom vršenja uviđaja od strane tehničkog rukovodioca P.z. M.S. uviđajnom timu data na uvid tehnička dokumentacija za opožareni objekat, i to: Glavni projekat od avgusta 1965. godine i rješenje o upotrebi objekta iz maja 1970. godine, u kojem je definisana namjena objekta „skladište tehničkog materijala, radionica i otvoreno skladište“, a pored toga je navedeno da su pregledom opožarenog objekta i naknadno dostavljene tehničke dokumentacije za isti, utvrđeni nedostaci koje je vlasnik – korisnik morao sprovesti, i to: opožareni objekat posjeduje upotrebnu dozvolu sa definisanom namjenom skladište tehničkog materijala, a u istom su skladišteni gotovi proizvodi (toalet papir, papirne maramice i sl.), a da nije izvršena promjena namjene objekta sa definisanjem odgovarajućih mjera zaštite od požara, da je dio opožarenog objekta namijenjen za radionicu korišten za skladištenje poliuretanskog laka u količini od 1500 l, a da je pregledom utvrđeno da je uskladištavanje robe vršeno neposredno uz zid tj. nisu se poštovali tehnički normativi za skladišta.

U dokaznom postupku pred prvostepenim sudom, na okolnosti utvrđivanja uzroka i mjesta izbijanja požara, provedeno je vještačenje po vještaku iz oblasti mehanoskopije V.D., koji je na osnovu dokumentacije sadržane u spisu Okružnog tužilaštva Banja Luka br. T13 0 KTA 0018120 13 i dokumentacije sadržane u ovom (parničnom) spisu dao mišljenje da je najvjerovatniji uzrok izbijanja požara kvar na električnim instalacijama, koji je mogao nastati kao posljedica tri moguća scenarija: 1. varničenje usljed oštećene instalacije na provodnicima i dodira čelične uzemljene konstrukcije 2. zagrijavanje električnih provodnika duži vremenski period gdje dolazi do dehidratacije izolacije čime se gubi elastičnost izolacije, njeno pucanje te ista gubi svojstvo izolatora i tu dolazi do proboja i kratkog spoja 3. posljedica prisustva elektrotermičkog uređaja, u ovom slučaju fluroscentne rasvjete/fluroscentne sijalice razvijaju malu temperaturu, ali kod njih neispravne prigušnice, a pogotovo starteri mogu izazvati požar ispadanjem na zapaljivi materijal. Mjesto izbijanja požara, po nalazu i mišljenju vještaka, je u unutrašnjosti prostora S.C. vl. P.z. na oko 7 m od pregradnog zida koji dijeli S.C. i M. i 10-15 m od spoljnog zida objekta do ulice. Obrazlažući dato mišljenje, vještak je naveo da za sva tri navedena scenarija postoji samo jedno mjesto centra izbijanja požara i ono se nalazi na naprijed navedenom mjestu. Takođe, vještak D.V. se izjasnio, kada se ima u vidu sve prednje navedeno, kao i mjesto izbijanja požara, te činjenica da se poluuretanski lak nalazio u drugoj prostoriji, da način skladištenja ovog laka nije u uzročno-posljedičnoj vezi sa nastankom štetnog događaja.

Kod ovako utvrđenog činjeničnog stanja prvostepeni sud nalazi da je nalaz vještaka iz oblasti mehanoskopije potpun i sačinjen u skladu sa pravilima struke, cijeneći da prvotuženi nije imao konkretnih primjedbi na nalaz i mišljenje, a da drugotuženi ne spori utvrđenje vještaka u pogledu mjesta izbijanja požara, ali da smatra da je nalaz nepotpun i zasnovan na pretpostavkama, te prigovara tome što je vještačenje vršio pojedinac, a ne ustanova, što vještak nije bio na licu mjesta, koje primjedbe drugotuženog po mišljenju prvostepenog suda nisu dovele u sumnju nalaz i mišljenje vještaka, jer je zadatak vještaka bio da utvrdi uzrok, mjesto izbijanja i širenje požara, na šta je u nalazu i mišljenju vještak odgovorio, a činjenica da vještak nije izlazio na lice mjesta ne dovodi u pitanje nalaz jer je vještak koristio svu dokumentaciju (sa fotografijama) koja je sačinjena od strane ovlaštenih službenih lica neposredno nakon štetnog događaja, a osim toga i da je izašao na lice mjesta zbog proteka vremena vještak ne bi utvrdio neku novu okolnost koja je značajna za davanje mišljenja.

Slijedom toga, prihvatajući nalaz i mišljenje vještaka u pogledu uzroka izbijanja požara (kvar na električnim instalacijama), prvostepeni sud zaključuje da je mjesto izbijanja požara u unutrašnjosti prostora S.C. koji prostor je prvotuženi dao u zakup drugotuženom, i to na udaljenosti od oko 7 m od pregradnog zida koji dijeli S.C. i M. i 10-15 m od spoljnog zida objekta do ulice, jer i iz ostalih izvedenih dokaza i iskaza saslušanih svjedoka, proizilazi takav zaključak, dok su, sa druge strane, prigovori tuženih uopšteni i nisu potkrijepljeni izvođenjem drugih dokaza. Naime, D.G. i A.S. su u vrijeme izbijanja požara, kao radnici S.S. obavljali poslove čuvanja i obezbjeđenja objekta zvanog „Centralno skladište“, a ovom prilikom su kod preuzimanja smjene i „Centralno skladište“ provjerili, da li su svi ulazi zaključani, konstatovali i upisali u izvještaj da je stanje uredno, zadnji obilazak su izvršili između 1,15 sati i 1,30 sati i opet konstatovali da je stanje uredno, nakon toga ih je oko 2,20 časova obišla interventna patrola. Oba radnika obezbjeđenja su potvrdila da se vanjska svjetla pale kada se smrkne, a da unutrašnja rasvjeta radi 24 sata, da kritične prilike u „Centralnom skladištu“ nije bilo trećih lica (izuzev radnika treće smjene koji je u Skladištu do ponoći razvozio palete, a onda otišao na pauzu), da nije bilo tragova provale i da niko nije pušio cigarete. Nasuprot izjavama radnika obezbjeđenja, M.P. glavni skladištar u S.C. izjavio je da je gašenje svjetla obavezno po završetku radnog vremena, a pogotovo noću ako se ne radi. Radnici iz treće smjene V. i L. takođe su izjavili da kritične prilike u skladištu nije bilo nepoznatih lica, te da niko nije pušio. Odjeljenje za eksplozivne materije i poslove zaštite od požara dalo je u Izvještaju o uzroku požara mišljenje da „imajući u vidu položaj elektroinstalacija i rasvjetnih tijela (neonske rasvjete) i uskladištene robe (papir, najlon, karton) na mjestu nastanka početnog gorenja, da je do požara došlo usljed kvara na elektroinstalacijama, a ne isključuje se kao uzrok nastanka požara otvoreni plamen“, dok je svjedok T. pred prvostepenim sudom izjavio da se iznad mjesta centra požara predhodno nalazilo jedno od rasvjetnih tijela.

Prvostepeni sud nalazi da je mogućnost postojanja otvorenog plamena isključena od strane sudskog vještaka, a da ni iz ostalih izvedenih dokaza ne proizilazi takva mogućnost (niko nije pušio cigarete, nije bilo nepoznatih lica na licu mjesta u momentu izbijanja požara tj. niko se u tom momentu nije nalazio na mjestu požara, ulazi su bili zaključani). Takođe, u napomeni Izvještaja o uzroku požara navedeno je da je od radnika P.z. M.S. data na uvid tehnička dokumentacija, i to: Glavni projekat iz avgusta 1965. godine, Rješenje o upotrebi objekta iz maja 1970. godine, gdje je u izreci rješenja definisana namjena objekta „skladište tehničkog materijala, radionica i otvoreno skladište“. Navedeno je i da „prema prikupljenim informacijama u predmetnom skladištu je vršena rekonstrukcija elektroinstalacija i zamjena rasvjetnih tijela za koje radove korisnik nije predočio projektno-tehničku dokumentaciju“.

Pored toga, prvostepeni sud nalazi da je svjedok D.G. u izjavi naveo da je kada je otvorio ventil hidranta uočio da je pritisak slab, a da je voda u crijevu vrela, dok je V.L. izjavio da vode uopšte nije bilo u hidrantu koji je on pokušao koristiti za gašenje požara. M.P. je u izjavi rekao da u skladištu ne postoje ugrađeni sistemi vatro dojave, a da je raspoređeno oko 5 hidranata. Da nema vatrodjave proizilazi i iz izjave G. koji je požar primijetio prvi tako što je „čuo pucketanje“ i osjetio miris dima. Sva naprijed navedena lica izjavljuju da je kritične prilike uskladištena roba na paletama bila razmještena po čitavom prostoru magacina, a po izjavi skladištara dostizala visinu iznad donjeg nivoa prozora i da je roba slagana do visine od 3 m. M.K., komandir smjene u sastavu Vatrogasne jedinice P.z., izjavio je da navedeni objekat ne posjeduje vanjske nadzemne hidrante zbog čega je vodu dovezio kamionom. Sve naprijed rečeno govori suprotno onome što je svjedok M.S., radnik prvotuženog na poslovima stručnog saradnika

zaštite na radu, izjavio: da je bilo vode u hidrantima, da je požar gašen vanjskim nadzemnim hidrantom, da je skladište drugotuženog ispunjavalo uslove za skladištenje papirnih proizvoda.

Prvostepeni sud zaključuje da, iako je prvotuženi predočio Aneks Plana zaštite od požara iz aprila 2008. godine sa Protokolom o mjerenju pritiska i ispravnosti hidrantske emreže br. ... iz jula 2013. godine sa radnim nalogom br. ... od 03.06.2013. godine, zatim Stručni nalaz br. ... od 23.05.2011. godine sačinjen od strane E. DOO B.L., da isti nisu dokaz da su te mjere zaista i preduzete. Prije svega, Aneks Plana zaštite od požara ne sadrži sve ono što je propisano članom 2, 13, 14, 24. stav 1. i članom 28. stav 1. Zakona o zaštiti od požara („Službeni glasnik Republike Srpske“ broj 71/12), niti je donesen od strane organa upravljanja prvotuženog (poptpisan je od strane M.S.), a evidentno je da je sačinjen da bi se zadovoljila forma. Stručni nalaz o mjerenju i ispravnosti elektroenergetskih instalacija takođe nije dokaz da su ove instalacije bile ispravne u vrijeme izbijanja požara, pogotovo kad se imaju u vidu sve naprijed navedene i utvrđene činjenice, kao i činjenica da je vršena rekonstrukcija elektroinstalacija i zamjena rasvjetnih tijela za koje radove tuženi nemaju projektno-tehničku dokumentaciju.

Polazeći od toga da su opasne stvari sve one stvari, bilo pokretne ili nepokretne, koje samim faktom postojanja, položajem, upotrebom ili zbog svojih karakteristika predstavljaju povećanu opasnost za okolinu, zbog čega moraju biti nadgledane i upotrebljavane sa većom pažnjom, da se za štetu od stvari od koje potiče povećana opasnost štete za okolinu, odgovara bez obzira na krivicu (odredba člana 154. stav 2. Zakona o obligacionim odnosima - „Službeni list SFRJ“ broj 29/78, 39/85, 45/86 i 57/89, te „Službeni glasnik Republike Srpske broj 17/93, 3/96 i 39/03, u daljem tekstu: ZOO), da šteta nastala u vezi sa opasnom stvari smatra se da potiče od te stvari (član 173. ZOO), da za štetu od opasne stvari odgovara njen imalac (član 174. ZOO), a da se imao smatra vlasnik stvari kao i lice (fizičko ili pravno) kome je stvar data na korišćenje, prvostepeni sud nalazi da je drugotuženi bio imalac papirnih proizvoda uskladištenih u skladištu u kojem je izbio požar (koje zbog svojih karakteristika svakako predstavljaju opasne stvari tj. stvari od kojih potiče povećana opasnost štete za okolinu jer skladištenje ovih proizvoda zahtijeva odgovarajuće mjere zaštite od požara), za koje nije imao dozvolu za skladištenje, pa je njegova odgovornost za štetu objektivna.

Pored toga, prvostepeni sud zaključuje da postoji i odgovornost prvotuženog - vlasnika skladišta u kojem je mjesto izbijanja požara, u smislu člana 154. u vezi sa članom 158. ZOO, budući da je požar na njegovoj nepokretnosti prouzrokovao štetu tužiocima – vlasniku i korisniku susjedne nepokretnosti. Poricanje prvotuženog da nije vlasnik spornog prostora je proizvoljno, obzirom da iz rezultata dokaznog postupka proizilazi da je ovaj prostor izdao drugotuženom u zakup i da se pri tome obavezao dostaviti dokaz o vlasništvu. Ni u postupku sprovođenja istrage nije osporavano da je prvotuženi vlasnik prostora, a da i iz izjave samog zakonskog zastupnika prvotuženog koju izjavu je dao ovlaštenim službenim licima MUP, to proizilazi. Takođe nalazi i da je prvotuženi bio u obavezi da instalacije u svom objektu održava i da se stara o njihovoj ispravnosti, a pored toga da nije mogao ustupiti drugotuženom niti je drugotuženi mogao u zakupljenom prostoru skladištiti papirnu galanteriju, jer prema upotrebnoj dozvoli namjena skladišta u kojem je izbio požar je skladištenje tehničkog materijala, a u prostoru su skladišteni gotovi papirni proizvodi, jer se kod određivanja mjera zaštite od požara bitno šta se u objektu skladišti, pa da tako nije isto ako se skladišti toaletni papir ili metal zbog karakteristika materijala koji se skladište odnosno zbog požarnog opterećenja (izjava Z.G., inspektora za eksplozivne materije i poslove za zaštitu od požara).

Dalje prvostepeni sud zaključuje da su tuženi odgovorni po osnovu pretpostavljene krivice, a da u toku postupka nisu pružili dokaze da je do štete došlo usljed dejstva više sile tj. uzroka koji se nalazio van stvari, a koji se nije mogao predvidjeti, niti izbjeći ili otkloniti (član 177. stav 2. ZOO).

U smislu naprijed navedenog, prvostepeni sud zaključuje da se u ovom slučaju požar ne može smatrati višom silom, tj. da se radi o događaju koji se mogao predvidjeti, jer je izbio usljed propusta tuženih. Prije svega, nije ispoštovana procedura koju predviđa Zakon o zaštiti od požara tj. nisu preduzete odgovarajuće mjere sprečavanja izbijanja požara, niti je postojao odgovarajući sistem sprečavanja i suzbijanja požara, obzirom na utvrđene činjenice da nije postojao sistem otkrivanja i dojave požara, da postojećih 8 hidranata koji su se nalazili na mjestu izbijanja požara nisu bili odgovarajuća tehnička oprema i sredstva za gašenje požara, niti je način snabdijevanja vodom bio odgovarajući (bez vanjskih nadzemnih hidranata). Takođe, činjenica da prvotužilac nije ispoštovao ugovornu obavezu i nije osigurao radionice nije u uzročnoj vezi sa nastalom štetom.

U pogledu visine štete koju je pretrpio prvotužilac na građevinskom objektu, mašinama i elektroinstalacijama, prvostepeni sud navodi da je provedeno vještačenje od strane E.I., čiji tim vještaka građevinske, mašinske i elektrotehničke struke, je na osnovu dokumentacije i podataka sadržanih u sudskom spisu sačinio nalaz i mišljenje, u kome je vještak građevinske struke štetu na građevinskom objektu procijenio u iznosu od 226.248,00 KM, koji iznos predstavlja vrijednost radova na sanaciji objekta uvećan za PDV i umanjen za amortizaciju. Šteta na mašinama je procijenjena u iznosu od 108.650,00 KM, dok je šteta na elektroinstalacijama, umanjena za amortizaciju, izračunata u iznosu od 187.733,00 KM.

U dopuni osnovnog nalaza i mišljenja vještak građevinske struke je utvrdio da je u predmetnom požaru na građevinskom objektu prvotužioca nastupila šteta u iznosu od 218.524,98 KM (sa PDV), vještak mašinske struke je utvrdio štetu na mašinama u iznosu od 122.284,89 KM (sa PDV), a šteta na elektroinstalacijama i opremi je obračunata u iznosu od 120.510,11 KM.

Polazeći od toga da tužilac nije imao primjedbe na nalaz i mišljenje vještaka, dok je drugotuženi prigovorio na nalaze i mišljenja, i to: da je kod objekta kao početna godina obračuna amortizacije pogrešno uzeta 1971. godina, kao godina sanacije objekta, a ne 1954. godina, kao godina izgradnje objekta; da kod obračuna amortizacije mašina i elektroopreme za većinu opreme vještak nije imao podatke o godini proizvodnje niti o stanju opreme u trenutku nastanka štetnog događaja, pa da je nejasno na koji način su vještaci obračunali amortizaciju za elektroinstalacije i elektroopremu, pogotovo što u nalazu i mišljenju ne postoje podaci o amortizacionom vijeku elektro instalacija i elektro opreme; da su kao ulazne podatke za predmete vještačenja vještaci koristili procjene štete urađene po vještacima koje je prethodno angažovao tužilac, a da te procjene ne mogu biti korištane kao dokazno sredstvo u ovom postupku; da ukupno procijenjena šteta nije umanjena za iznos vrijednosti uništene opreme kao sekundarne sirovine; da je kod procjene visine štete na objektu vještak pogrešno utvrdio veću površinu objekta od stvarne i da nije dato obrazloženje na koji način je vještak došao do iznosa jediničnih cijena; da neke mašine koje su bile predmet vještačenja nisu bile predmet zakupa, a neke od tih mašina su naknadno vraćene prvotužiocu u preuzetom/ispravnom stanju, što je vidljivo iz Protokola o vraćanju opreme i mašina prvotužiocu od strane drugotuženog, prema ugovoru o zakupu radiona i opreme

od 22.07.2015. godine; da su elektroinstalacije sastavni dio građevinskog objekta i da ne mogu biti predmet posebne procjene štete u odnosu na već procijenjenu štetu na građevinskom objektu, prvostepeni sud nalazi da je vještak građevinske struke u dopuni osnovnog nalaza i mišljenja, koji je obrazložio na glavnoj raspravi, odgovorio na primjedbe tuženih i tom prilikom se izjasnio: da je podatke o površinama i ostalim dimenzijama uzeo iz glavnog projekta broj ... urađenog od strane preduzeća P., da je utvrđivanje vrijednosti štete na predmetnom objektu urađeno putem predmjera i predračuna radova koje je potrebno izvršiti na sanaciji objekta kako bi isti imao upotrebnu vrijednost kao i prije požara, da su ovi radovi (pripremni, betonski, zidarski, krovna konstrukcija, pokrivački, limarski, keramički, parketarski, podopolagački, molersko-farbarski, stolarski, bravarski, fasaderski, instalacija vode i odvoda, elektroinstalacija, završno čišćenje objekta) prikazani pojedinačno i prema cijenama na dan izrade dopune nalaza i mišljenja (16.01.2017. godine), da su pojedinačne cijene dobijene na bazi tri uzorka izvođačkih cijena na tržištu i na osnovu informacija kojima vlada vještak, da je predmetni objekat rekonstruisan tj. potpuno završen 1971. godine i da je isti bio u izvedenom stanju do 2013. godine kada je došlo do požara, zbog čega je vještak novonabavnu vrijednost radova na objektu amortizovao od 1971. god. do 2013. godine, iz čega proizilazi da 1971. godine nije izvršena sanacija objekta već je te godine objekat potpuno završen u smislu da je pretrpio konstruktivne promjene, koje produžavaju vijek objekta, te je zaključio da je vještak dao jasan i potpun nalaz.

Vještak mašinske struke je dao obrazloženje nalaza: da nije raspolagao podatkom o godini proizvodnje oštećenih mašina (osim mostne dizalice), ali da to nije smetnja da se utvrdi tržišna vrijednost mašina (vještak je za procjenu koristio tržišnu metodu tj. stanje ponude i potražnje mašina istih ili sličnih karakteristika na sekundarnom tržištu), jer se na osnovu nekih podataka, kao što je npr. tip mašine može orijentaciono odrediti godina proizvodnje, da je kod predmetnih mašina za procjenu njihove vrijednosti važnije stanje funkcionalnosti (upotrebna vrijednost) nego sama starost, obzirom da se radi o mašinama starim po 30-40 godina, te da su sve oštećene mašine prije štetnog događaja bile u funkcionalnom stanju, da za mašine koje su bile predmet procjene, a prema stanju spisa u kojem se nalazi fotodokumentacija ovih mašina nakon požara koja je sačinjena od strane MUP i vještaka S., vještak nalazi da su oštećene u tolikoj mjeri da je njihova popravka ekonomski neopravdana ili nemoguća, da je vještak utvrdio vrijednost mašina koje nisu bile predmet ugovora o zakupu (Obradni centar V. SP4, Krzalica T.&C., Vaga stolna i paletar) i da je njihova vrijednost 85.050,00 KM tj. 83.349,00 KM, kada se umanjuje za vrijednost otpadnog željeza, da se po mišljenju ovog vještaka, tržišna vrijednost oštećenih mašina ne može apsolutno precizno umanjiti za vrijednost sekundarne sirovine, jer vještak nije uspio doći do podatka o masama oštećenih mašina, ali se može odrediti njihova srednja (aproksimativna) vrijednost kao otpadnog željeza u iznosu od 2% tržišne vrijednosti mašina. Dalje, vještak je utvrdio i to da su makaze za sječenje elektroinstalacija koje su navedene na str. 8, redni br.7 u Protokolu o vraćanju opreme i mašina od 22.07.2015. godine i vraćene vlasniku, izgorjele u požaru, ali su sanirane u vlastitoj režiji od strane prvotuzioca (sanacija koštala 2.408,00 KM sa radom i materijalom), pa su kao takve vraćene vlasniku i skinute sa liste oštećenih sredstava, da iz dokumentacije koju je vještak koristio, proizilazi da je u Protokolu o vraćanju opreme pod rednim brojem 47 i 26 navedena mostna dizalica E. 313/687 M., dok je Mostna dizalica koja je bila ugrađena u elektroradioni i izgorjela u požaru, navedena na str.10, redni br. 26 Protokola o vraćanju opreme i mašina, tako da se radi o dvije različite dizalice iste oznake na različitim lokacijama, te da nije vraćena vlasniku prvotuziocu u ispravnom stanju.

Imajući u vidu navedeno, prvostepeni sud nalazi da je vještak mašinske struke dao jasne i iscrpne odgovore na prigovore drugotuženog u pogledu procjene vrijednosti mašina koje su oštećene u ovom požaru. Iako iz izvedenih dokaza proizlazi da sve mašine koje su oštećene u ovom štetnom događaju nisu bile predmet ugovora o zakupu zaključenog između prvotužioca i drugotuženog, prvostepeni sud zaključuje da su se one nalazile u oštećenom objektu u vrijeme izbijanja požara, pa činjenica da dio tih mašina nije zakupljen od strane drugotuženog ne oslobađa istog obaveze naknade štete nastale na istim, jer odgovornost drugotuženog za štetu ne proističe samo iz njegove obaveze da vlasniku vrati zakupljene mašine u ispravnom stanju, već proističe iz odgovornosti tuženih za ukupno nastalu štetu koju je prvotužilac (i drugotužilac) pretrpio u predmetnom štetnom događaju. Pored toga, nalazi da je drugotuženi bio u posjedu objekta u kojem su bile smještene oštećene mašine i imao neposredno saznanje o funkcionalnosti tih mašina, pa je u tom pravcu mogao izvoditi dokaze kojima dokazuje (ne)funkcionalnost istih.

Prvostepeni sud je obrazložio da prilikom donošenja odluke nije uzeo u obzir nalaze koje su vještaci sačinili u vansudskom postupku, koji i odudaraju u visini procjene od nalaza i mišljenja sačinjenih u ovom sudskom postupku.

U pogledu vještačenja elektro instalacija i elektro opreme, vještak je mišljenje dao na osnovu popisa opreme i mašina sadržanih u sudskom spisu sa datim tehničkim karakteristikama, kao i na osnovu fotodokumentacije sačinjene od strane MUP iz koje je vještak utvrdio, između ostalog, da su oštećene mašine bile u upotrebljivom stanju. Novonabavnu vrijednost elektro instalacija i elektro opreme ovaj vještak je utvrdio aritmetičkom sredinom gdje je osnova cijena različitih proizvođača aktuelnih u vrijeme izrade nalaza i mišljenja. Vještak je obračun amortizacije elektro opreme i uređaja vršio na osnovu saznanja o dužini vijeka trajanja mašina i uređaja, a u konkretnom slučaju taj period je uzeo od 1970. god. do 2013. godine, a tako orijentaciono procijenjena amortizacija elektro opreme i uređaja iznosi 60%, s tim da je vještak kao polaznu uzeo 1970. godinu iz razloga što je nemoguće utvrditi tačne godine proizvodnje pojedinih mašina i opreme, dok je vrijednost ove opreme, kao sekundarne sirovine, nemoguće egzaktno utvrditi jer su nepoznate količine materijala za proračun, a nema podataka ni koji je procenat materijala trajno neupotrebljiv kao sekundarna sirovina usljed termičkog djelovanja uzrokovanog požarom. Približna procjena, po mišljenju vještaka, može biti da procenat umanjenja iznosa nastale štete ne prelazi 2%.

Ovakvom metodologijom vještak je došao do izračuna štete na elektro opremi i materijalu u iznosu od 120.510,39 KM (novonabavna vrijednost umanjena za amortizaciju i vrijednost sekundarne sirovine), odnosno 140.996,83 KM. Dalje, vještak je obrazložio na koji način je obračunao amortizaciju za elektro instalacije i elektro opremu. Naime, prema nalazu vještaka, kako se radi o dvije potpuno odvojene grupe elektro instalacije i elektro uređaja, sa različitim karakteristikama, različitim vremenom ugradnje i postavljanja i aktiviranja uređaja i opreme, te različitim vijekom trajanja to se ima primijeniti i različita stopa amortizacije. U tom smislu, elektro instalacije i dio opreme koji su sastavni dio objekta nabavljeni su i ugrađeni kada i objekat, sa vremenom trajanja eksploatacije 80 godina (do izbijanja požara proteklo je 59 godina tj. od 1954. do 2013. godine). Druga grupa se odnosi na uređaje i opremu koji su se nalazili u eksploataciji kao sredstva za rad i nisu vezana za objekat (1970 – 2013. godine tj. 43 godine) i njihov radni vijek trajanja (60 godina) je kraći, pa je je i proračun amortizacije drugačiji. Zbog svega navedenog, prvostepeni sud je prihvatio potpunim nalaz i mišljenje vještaka elektrotehničke struke.

Što se tiče obračuna PDV koji su vještaci iskazali u nalazu i mišljenju, ovakav obračun je od strane prvostepenog suda prihvaćen iz razloga što je cilj naknade štete da se oštećenikova imovina dovede u stanje u kojem bi bila da nije bilo štetne radnje i u tom smislu šteta se ne može otkloniti bez obračunatog poreza.

U cilju dokazivanja visine tužbenog zahtjeva drugotužilac je izveo dokaz vještačenjem po vještaku finansijske struke, sa zadatkom da vještak obračuna štetu koju je pretrpio drugotužilac u ovom požaru i to na osnovu dokumentacije sadržane u parničnom spisu, kao i uvidom u računovodstvenu dokumentaciju, finansijske kartice dobavljača i kartice zaliha robe kod drugotužioca.

Vještak je u osnovnom nalazu i mišljenju utvrdio da ta šteta iznosi 42.701,01 KM. Na ovaj nalaz i mišljenje tuženi su imali primjedbe: da vještak uz nalaz i mišljenje nije priložio računovodstvenu i finansijsku dokumentaciju, kao i lager liste na koje se u nalazu poziva. Drugotuženi je tražio dopunu nalaza i mišljenja u smislu da se obračun izvrši samo na količinu od 1500 litara uništenog laka (jer je zakonski zastupnik drugotuženog tako izjavio u izjavi koju je dao policiji), a da za ostalu robu vrijednost utvrdi po principu prikupljenih ponuda od najmanje dva dobavljača.

Vještak je sačinio dopunu nalaza i mišljenja bez odluke suda u kom dijelu osnovnog nalaza i mišljenja treba izvršiti dopunu. Međutim, dopunskim nalazom i mišljenjem vještak je upotpunio prvi nalaz i odgovorio na dati zadatak. Naime, prilikom utvrđivanja vrijednosti uništene robe u skladištu koje je koristio drugotužilac, vještak je izvršio uvid: u knjigu ulaznih faktura (KUF) za period 01.01 – 05.08.2013. godine; knjigu izlaznih faktura (KIF) za period 01.01 – 07.08.2013. godine; karticu artikala čije su zalihe stradale u predmetnom požaru za period 01.01 – 09.08.2013. godine; u dio lager liste od rednog broja 19 do 31, koja se odnosi samo na lakove, katalizatore i razređivače lagerovane u skladištu M. na dan 09.08.2013. godine (koja predstavlja spisak robe koja se nalazi u skladištu) i na osnovu ove dokumentacije vještak je izračunao da je u ovom požaru drugotužilac pretrpio štetu u vidu izgorjelih lakova u iznosu od 42.697,46 KM. Razlika u odnosu na osnovni nalaz i mišljenje je 3,55 KM i potiče otuda što je nabavna vrijednost robe u lager listi iskazana sa pet decimala, dok je veleprodajna vrijednost obračunata sa dvije decimale, što u konačnom dovodi do manjih razlika u iskazanim vrijednostima robe. Vještak je uz dopunjen nalaz dostavio u sudski spis dostavio lager listu drugotužioca na dan 01.01.2013. godine, lager listu na dan 09.08.2013. god., lager listu na dan 12.08.2013. god. KUF za period 01.01. – 09.08.2013. godine, KIF za period 01.01 – 09.08.2013. godine, karticu robe koja je stradala u požaru i Pregled uništene robe u požaru 09.08.2013. godine.

Prvostepeni sud je prihvatio nalaz i mišljenje vještaka finansijske struke, nalazeći da ga primjedbe tuženih nisu dovele u pitanje, obzirom da je drugotužilac društvo koje se bavi trgovinom boja i lakova i u skladišnom dijelu koji je iznajmio od prvotužioca je držao je razređivače, lakove, katalizatore, koji su u ovom požaru izgorjeli. Vještak je iz licenciranog računarskog programa dobio podatke o stanju zaliha drugotužioca u određenom periodu, tj. o robi koja je bila uskladištena u prostoru M., sa kompletnom ulaznom i izlaznom finansijskom dokumentacijom, tako da je konačan izračun izvršen na osnovu validne finansijske dokumentacije, a to što je zakonski zastupnik drugotužioca izjavio policiji ne može biti podatak koji se koristi kod egzaktnog obračuna. Pored toga, navode drugotuženog da se roba u vrijeme požara mogla „hipotetički“ nalaziti na više različitih lokacija, drugotuženi je trebao dokazati, obzirom da je drugotužilac iznajmio od prvotužioca prostor baš za skladištenje robe kojom je trgovao.

Slijedom svega navedenog prvostepeni sud je našao osnovanim tužbeni zahtjev tužilaca te je isti usvojio i sudio kao u izreci prvostepene presude.

Drugostepeni sud je žalbe tuženih i umješača odbio i prvostepenu presudu u pobijanom dosuđujućem dijelu odluke o glavnoj stvari (stav 1. i 2. izreke prvostepene presude), potvrdio temeljem odredbe člana 226. Zakona o parničnom postupku („Službeni glasnik RS“ broj 58/03, 85/03, 74/05, 63/07, 49/09 i 61/13, u daljem tekstu: ZPP), dok je žalbe tuženih P.z. a.d. B. i S.C. a.d. B. djelimično uvažio i prvostepenu presudu preinačio u dijelu odluke o troškovima prvostepenog postupka, a žalbu tužilaca odbio i odluku o troškovima prvostepenog postupka u odbijajućem dijelu potvrdio, te je odlučio o troškovima žalbenog postupka, sve na način naveden u izreci drugostepene presude.

Ovakvu odluku drugostepeni sud je donio nakon što je po žalbama parničnih stranaka odlučilo da održi raspravu pred drugostepenim sudom, u cilju dopune nalaza i mišljenja vještaka iz oblasti mehanoskopije V.D. i jasnog izjašnjavanja o uzroku i mjestu nastanka požara, kao i saslušanja ranije saslušanog svjedoka T.Ž.

Vještak V.D. je 24.08.2021. godine sačinio dopunu nalaza u kojoj je naveo da uvidom u dostavljenu dokumentaciju nisu utvrđeni drugi materijalni tragovi i činjenice koje bi uticale na osnovni nalaz po pitanju mjesta i uzroka požara, te da je najvjerojatiji i jedan uzrok požara kvar na elektroinstalacijama, odnosno električna energija, bez obzira u koliko varijanti/ scenarija se posmatra.

Prvotuženi se na raspravi pred drugostepenim sudom 05.11.2021. godine izjasnio da vještak nije odgovorio na pitanje zbog koga je i određena dopuna nalaza i mišljenja, te ukazao da se paralelno vodi još jedan predmet u vezi istog štetnog događaja, u kojem je obavljeno vještačenje i vještak (R.Z.) dao dijametralno suprotan nalaz o uzroku požara, te predlaže vještačenje po trećem vještaku, dok su drugotuženi i umješač prigovarali dopuni nalaza vještaka smatrajući da vještak nije utvrdio uzrok požara. Tužilac se protivio prijedlogu umješača da se vještačenje obavi od strane vještaka R.Z., te je predložio da sud odredi institut, pa je drugostepeni sud odredio da se vještačenje povjeri ETF u B. u cilju utvrđivanja uzroka požara koji se desio 09.08.2013. godine, konačnog razjašnjenja da li su uzrok požara električne instalacije ili se iste isključuju, te određivanje lokacije tj. mjesta nastanka požara, koji nalaz je od strane komisije ETF u B. sačinjen 01.12.2021. godine.

U nalazu i mišljenju komisija ETF u B. je konstatovala da u dostavljenoj dokumentaciji ne postoji dovoljna količina dokaza da bi se nesumnjivo i u skladu sa pravilima nauke i struke mogao utvrditi uzrok nastanka požara koji se desio 09.08.2013. godine, ali zaključuje da na osnovu načina pregorijevanja topljivih traka osigurača izuzetih od strane policije nije moguće isključiti kvar na električnim instalacijama kao uzrok požara, te uzimajući u obzir površinu Centralnog skladišta, površinu elektroinstrumentalne radionice preduzeća M. a.d. B., procenat osigurača koji su pregorjeli u Centralnom skladištu i elektroinstrumentalnoj radionici, na osnovu pregleda i analize dostavljene dokumentacije, mišljenja je da je lokacija tj. mjesto nastanka požara središnji dio skladišta firme S.C. d.o.o. B. i to bliže pregradnom zidu prema prostoru elektroinstrumentalne radionice preduzeća M. a.d. B.

Na raspravi pred drugostepenim sudom nalaz je obrazložen i navedeno da je do požara moglo doći usljed prskanja pregrijanog rasvjetnog (neonskog) tijela kada je užarena kuglica mogla pasti na lako zapaljivi materijal, a u tom skladištu su skladišteni gotovi proizvodi zakupca, papirna galanterija u visini do 3 metra, te da ne postoji ni jedan materijalni dokaz o prisustvu otvorenog plamena i ljudskog faktora kao mogućeg uzroka požara, da se od 13 osigurača samo jedan u centralnom skladištu drugačije ponašao i pokazao da je došlo do primarnog kratkog spoja, da taj primarni kontakt nije rezultat povećanja temperature odnosno sagorjevanja i da je pregorio njegov topivi umetak na potpuno drugačiji način nego svi ostali osigurači, što je značajan indikator da je bilo neispravne električne instalacije, zbog čega električne instalacije nije moguće isključiti kao kvar, da se kod neonske rasvjete javljaju problemi sa elektromagnetnim prigušnicama/balastima i da se javljaju kao posljedica varničenja, što je rezultat kratkog spoja, kao jednog od najčešćih uzroka požara u blizini lako zapaljivih proizvoda. Dalje je vještak pojasnio da ovo vještačenje nije zasnovano na nalazu i mišljenju vještaka R., nego da su koristili dokumentaciju koju je koristio vještak R.Z. u nalazu (iz drugog predmeta) koji je u spis dostavio umješač, koji dokaz nije izveden u ovoj parnici, ali da nalaz i mišljenje vještaka R. nije uticao na mišljenje tima vještaka ETF, jer ono što je iznio tim ETF u B. je u dobroj mjeri kontradiktorno sa nalazom vještaka R..

Zaključujući da je nalaz tima ETF u osnovi podudaran sa nalazom i mišljenjem vještaka V.D., te i sa izjavama svjedoka očevidaca (G.D. i drugi) koji su otkrili požar i njegovu lokaciju i pokušali gašenje, drugostepeni sud je takav nalaz prihvatio, te je ocijenio pravilnim zaključke prvostepenog suda da su za nastanak predmetne štete odgovorni tuženi u smislu odredbe člana 154. stav 2. ZOO, u vezi sa članom 173. i 174. ZOO, kao vlasnik i korisnik, odnosno imalac opasnih stvari, a da u smislu odredbe člana 177. stav 2. ZOO nisu dokazali da je šteta nastala radnjom trećeg lica ili oštećenih, odnosno usljed djelovanja više sile. Drugostepeni sud je prihvatio visinu naknade štete utvrđenu od strane prvostepenog suda.

Revizijama tuženih i umješača na strani drugotuženog se ne dovodi u pitanje pravilnost pobijane presude u pogledu odluke o glavnoj stvari, dok se revizijama tuženih osnovano ukazuje da odluka o troškovima postupka nije pravilna.

Prema odredbi člana 173. ZOO, šteta nastala u vezi sa opasnom stvari, odnosno opasnom djelatnošću, smatra se da potiče od te stvari, odnosno od te djelatnosti, izuzev ako se dokaže da one nisu bile uzrok štete, a prema odredbi člana 174. ZOO za štetu od opasne stvari odgovara njen imalac, a za štetu od opasne djelatnosti odgovara lice koje se njome bavi. Za štetu izazvanu opasnom stvari, odgovornost se ne zasniva na krivici već na stvorenom riziku. Stoga, da bi oštećeni ostvario pravo na naknadu štete dovoljno je da dokaže da je pretrpio štetu i da ona potiče od opasne stvari. Dakle, vlasnik opasne stvari odgovara za štetu po pravilima o objektivnoj odgovornosti, a njegova odgovornost za štetu prouzrokovanu opasnom stvari je isključena samo ako je šteta nastala dejstvom više sile, krivicom trećeg lica ili isključivom krivicom oštećenog. Odredbom člana 177. stav 1. ZOO je propisano da se imalac oslobađa odgovornosti ako dokaže da šteta potiče od nekog uzroka koji se nalazio van stvari, a čije se dejstvo nije moglo predvidjeti, ni izbjeći ili otkloniti.

Uzročna veza između štetne radnje i štete je veza koja postoji između dvije pojave, između uzroka i posljedice štete i nužna je pretpostavka odgovornosti za štetu (član 154. i 155. ZOO), ali je oštećeni mora dokazati, jer se ona ne podrazumijeva.

I po opcjeni ovog suda, suprotno prigovorima revidenata, pravilno su nižestepeni sudovi prihvatili nalaz i mišljenje vještaka iz oblasti mehanoskopije u pogledu uzroka izbijanja požara (koji se izjasnio da je najvjerojatniji uzrok požara kvar na električnim instalacijama), te zaključak da je požar izbio u prostoru koji je u svojini prvotuzenog, a koji je kao zakupodavac iznajmio drugotuzenom kao zakupcu i da je mjesto izbijanja požara u unutrašnjosti prostora S.C. I nalaz ETF - da nije moguće isključiti kvar na električnim instalacijama kao uzrok požara, te da je lokacija nastanka požara središnji dio Centralnog skladišta koji koristi firma S.C. d.o.o. B. kao zakupac, u osnovi je podudaran sa nalazom i mišljenjem vještaka V.D., a takođe i sa izjavama svjedoka, te zapisnikom Sektora kriminalističke policije, Odsjeka za sprečavanje eksplozija, havarija i požara B.L. koji je na licu mjesta obavio istog dana uviđaj i u kome je konstatovano da je mjesto požara tzv. „Centralno skladište“, vlasništvo P.z., koje je pod zakup uzeo S.C. i koje koristi kao skladišni prostor, kao i mišljenjem CJB B.L., Odjeljenja za eksplozivne materije i poslove zaštite od požara, dato uz prisustvo Ž.T., vještaka za eksplozije, havarije i požare u Upravi kriminalističke policije, u kom se navodi da je na osnovu izgleda lica mjesta, prikupljenih informacija, pregleda opožarenog objekta, tragova gorenja i pravaca širenja požara do početnog požara došlo u unutrašnjosti skladišnog prostora korisnika S.C. na zapadnoj strani u blizini pregradnog zida koji odvaja skladišni prostor od elektro radionice korisnika M., u kom je bila uskladištena roba na paletama (toalet papir, papirne maramice, vlažne maramice).

Vještaci V.D. i ETF su dali svoje mišljenje o mogućem uzroku i mjestu nastanka požara, na osnovu dokumentacije u spisu koja je pobrojana u nalazima i nalazi se u spisu. Pored toga, o tome su se u toku postupka izjasnili i brojni svjedoci čije iskaze je ocjenio prvostepeni sud, a kao takve prihvatio i drugostepeni sud, pa se ne mogu prihvatiti prigovori prvotuzenog izneseni u reviziji da vještaci prilikom obrazloženja nalaza nisu mogli navesti izgled pomenutog skladišta i da je nejasno na osnovu čega je utvrđeno mjesto inicijalnog nastanka požara, jer je ova brojna dokumentacija na osnovu koje su sačinjeni nalazi u ovoj parnici u pogledu utvrđivanja uzroka i mjesta nastanka požara navedena u obrazloženju odluke prvostepenog i drugostepenog suda i sastavni dio spisa predmeta.

Kako prenos električne energije predstavlja opasnu djelatnost, to elektroinstalacije kroz koje se vrši prenos električne energije su po svojoj prirodi opasna stvar, jer samim faktom postojanja, položajem, upotrebom i zbog svojih karakteristika predstavljaju povećanu opasnost za okolinu, zbog čega moraju biti nadgledane i upotrebljavane sa većom pažnjom. U konkretnom slučaju na osnovu izvedenih dokaza utvrđeno je da je kvar na elektroinstalacijama bio najvjerojatniji uzrok požara. To je jedini uzrok požara, pa činjenica da zbog toga što je objekat izgorio vještaci nisu mogli utvrditi da li je do kvara došlo zbog varničenja izazvanog oštećenim instalacijama, zagrijavanja električnih provodnika duži vremenski period, ili kao posljedica prisustva elektrotermičkog uređaja, nije od uticaja na zaključak o uzroku požara.

Za štetu koja je nastala u vezi sa opasnom stvari, odnosno opasnom djelatnošću, smatra se da potiče od te stvari, odnosno od te djelatnosti (član 173. ZOO) i za takvu štetu odgovara njen imalac (član 174. ZOO).

Prvotuzeni je vlasnik objekta u čijem dijelu se nalaze elektroinstalacije na kojima je došlo do kvara i izbio požar, pa je on imalac opasne stvari.

Pored toga, prvotuženi je zakupodavac koji je ugovorom o zakupu zaključenim dana 01.10.2012. godine dao drugotuženom u zakup dio svog objekta za skladištenje papirnih proizvoda, na kom dijelu objekta je zbog kvara elektroinstalacijama izbio požar.

Iz ugovora o zakupu koji su tuženi zaključili dana 01.10.2012. godine proizlazi da se prvotuženi kao zakupodavac obavezao da će predati zakupcu (drugotuženom) između ostalog obezbjeđen kvalitetan razvod električne energije uključujući svjetiljke i prekidače i obezbjeđene uslove za zaštitu od požara (hidranti i aparati za gašenje požara), te se obavezao da snosi troškove investicionog održavanja objekta i instalacija i troškove redovnih periodičnih pregleda i ispitivanja elektroenergetskih instalacija i protivpožarnih uređaja. Po tom ugovoru, drugotuženi kao zakupac se obavezao da će omogućiti stručnim službama zakupodavca vršenje periodične kontrole u zakupljenom prostoru na okolnost ispravnog korištenja i tekućeg održavanja uređaja i instalacija preuzetih na korištenje, kao i vršenje redovnih periodičnih ispitivanja elektroenergetskih instalacija i protivpožarne opreme (član 12.), što znači da je po ugovoru o zakupu ostala obaveza prvotuženog, bez obzira na predaju poslovnog prostora drugotuženom, da i dalje vrši redovna periodična ispitivanja elektroenergetskih instalacija i protivpožarne opreme.

Takođe, po navedenom ugovoru o zakupu između tuženih, i drugotuženi kao zakupac se obavezao da će preuzimanjem poslovnog prostora na korištenje preuzeti obavezu čuvanja i tekućeg održavanja ispravnosti preuzete opreme za gašenje požara (član 11. ugovora).

Dakle, iz ugovora o zakupu proizlazi da je povjeravanjem stvari (poslovnog prostora sa električnom energijom u istom i instalacijama) prvotuženi ostao i dalje, i nakon zaključenja ugovora o zakupu sa drugotuženim, imalac opasne stvari – elektroinstalacija kroz koje prolazi električna energija, pa se njegova objektivna odgovornost kao imalaca opasne stvari (član 174. ZOO), ne može isključiti prema odredbi člana 176. stav 1. ZOO.

Međutim, imalac opasne stvari je ugovorom o zakupu postao i drugotuženi, kome je stvar (poslovni prostor sa elektroinstalacijama) povjerena na korištenje, jer se tim istim ugovorom obavezao da preuzimanjem poslovnog prostora na korištenje preuzima i obavezu čuvanja i tekućeg održavanja ispravnosti preuzete opreme za gašenje požara, te sve obaveze tekućeg održavanja i otklanjanja nedostataka vezanih za korištenje poslovnog prostora (pa i u pogledu korištenja električne energije i ispravnosti instalacija).

Zbog toga postoji odgovornost tuženih kao imalaca opasne stvari, za nastanak predmetne štete u smislu odredbe člana 173, člana 174. i člana 154. stav 2. ZOO, koju u konkretnom slučaju predstavljaju elektroinstalacije na kojima je zbog kvara došlo do požara, a odgovornost tuženih za nastalu štetu je solidarna u smislu člana 206. ZOO.

Revizijama se ne dovodi u pitanje pravilnost zaključka nižestepenih sudova da se u ovom slučaju požar ne može smatrati višom silom, jer se radi o događaju koji se mogao predvidjeti, obzirom da je izbio usljed propusta tuženih da održavaju ispravnim elektroinstalacije kroz koje prolazi električna energija, te da tuženi nisu dokazali da je šteta nastala radnjom trećeg lica ili oštećenih, zbog čega nema uslova za oslobađanje tuženih od odgovornosti za predmetni požar predviđenih odredbom člana 177. ZOO.

Neosnovano se prvotuženi u reviziji poziva da su nižestepeni sudovi odluku donijeli cijeneći između ostalog i dokaze vještačenja koja su izvršena prije pokretanja ovog parničnog postupka od strane tužilaca. Tačno je da su prilikom nabiranja dokaza koji su izvedeni u ovoj parnici navedeni i ovi dokazi, ali u prvostepenoj presudi je navedeno da isti nisu uzeti u obzir prilikom donošenja odluke.

Takođe, na osnovu ovih vještačenja koja su po zahtjevu tužilaca urađena prije podnošenja tužbe, nisu sačinjavani nalazi vještaka koji su u ovoj parnici izvedeni kao dokaz, niti su vještaci određeni od strane suda svoje nalaze bazirali na vještačenjima koja su provedena na zahtjev tužilaca prije podnošenja tužbe.

Za vještačenja koja su u ovoj parnici provedena, od strane suda je određena vrsta vještačenja i zadatak vještacima, vještaci su obrazlagali svoje nalaze i izjašnjavali se na prigovore na nalaze, a po nalogu suda sačinjavali i dopune nalaza, tako da se neosnovano prvotuženi poziva da su vještaci dopune nalaza sačinjavali samoinicijativno.

U obrazloženju prvostepene presude navedeno je da je vještak finansijske struke dao svoj nalaz i mišljenje te da su na taj nalaz tuženi imali primjedbe, a drugotuženi tražio dopunu nalaza i da je vještak sačinio dopunu nalaza i mišljenja, mada mu sud nije tom prilikom tačno naveo u kom dijelu osnovnog nalaza treba izvršiti dopunu. Međutim, ne može se samo zbog toga zaključiti da je dopunu nalaza vještak izvršio samoinicijativno, jer je dopuna izvršena po nalogu suda, a uz dopunu nalaza vještak je dostavio svu traženu dokumentaciju na koju je bilo prigovora od strane tuženih u pogledu toga da ista nije dostavljena, čime su otklonjeni svi propusti i postojali uslovi da sud prihvati nalaz i dopunu nalaza i ovog vještaka.

Takođe su neosnovani prigovori prvotuženog koji ukazuju na povrede odredaba parničnog postupka od strane drugostepenog suda koje prvotuženi vidi u tome što su na raspravi pred drugostepenim sudom izvedeni isti dokazi kao i u prvostepenom postupku, te da su saslušani svjedoci koji su u cjelosti ostali kod svojih ranijih iskaza.

Na osnovu rasprave pred drugostepenim sudom i dokaza koji su izvedeni, drugostepeni sud je dao obrazloženje u pogledu odluke o glavnom tužbenom zahtjevu, cijeneći dokaze izvedene pred drugostepenim sudom, kao i one koje je izveo prvostepeni sud, te je u tom pogledu dao valjane razloge zašto je zaključio kako je došlo do požara i mjesta njegovog nastanka, pa se ne mogu prihvatiti prigovori prvotuženog da u tom pogledu drugostepena presuda ne daje nikakvo obrazloženje i da samo potvrđuje zaključak koji je izveo prvostepeni sud, a koji je po ocjeni prvotuženog pogrešan i da je drugostepeni sud kao vjerovatan uzrok nastanka požara uzeo opciju koja najviše pogoduje tužiocu.

Tačno je da je drugostepeni sud odbio prijedlog da se izvede dokaz čitanjem nalaza vještaka R.Z., koji je dao nalaz za potrebe drugog parničnog postupka, u kome se izjašnjavao o uzroku nastalog požara.

Mada je u nalazu ETF navedeno između ostalog sa kojim dijelom nalaza vještaka R. Z. se komisija ETF slaže, a sa kojim ne, iz samog nalaza ETF, datog na osnovu dokumentacije u spisu, u kome se komisija izjasnila o uzrocima i mjestu nastanka požara, te iz obrazloženja nalaza i mišljenja na raspravi pred drugostepenim sudom, proizlazi da nalaz vještaka R.Z. nije bio osnova

za izradu nalaza ETF, pa nije od uticaja što je u jednom dijelu nalaza ETF dato viđenje odnosno primjedbe u pogledu pojedinih stavki nalaza vještaka R.Z., koji je dat za potrebe drugog parničnog postupka.

Drugotuženi se u reviziji poziva na nalaz vještaka R.Z. dat u predmetu Osnovnog suda u Banjaluci broj 71 0 P 213085 19 P 2, po tužbi prvotuženog protiv drugotuženog, po istom štetnom događaju, koji postupak je u toku, te navodi da je vještak R. utvrdio da je početno mjesto požara bilo na sasvim drugom mjestu od onog mjesta koje su utvrdili vještaci u ovoj parnici, zbog čega je i predložio da se ovaj nalaz pročita kao dokaz, što je drugostepeni sud odbio.

Po ocjeni ovog suda ovim prigovorima se ne dovodi u pitanje pravilnost pobijane presude, jer se nalaz vještaka R.Z. odnosi na drugi predmet, bez obzira što drugotuženi navodi da se radi o istom štetnom događaju. Pored toga, neosnovano je pozivanje drugotuženog da nema njegove odgovornosti za nastalu štetu, već da je zbog kvara na električnim instalacijama u skladištu prvotuženog za štetu mogao biti jedino odgovoran prvotuženi, a ne i drugotuženi po osnovu redovnog održavanja elektroinstalacija.

Čak i ako se prihvati da je prvotuženi predao drugotuženom poslovni prostor u ispravnom stanju, odgovornost prvotuženog za predmetnu štetu se ne može isključiti jer je on i dalje ostao imalac opasne stvari budući da je ugovorom o zakupu ostala i njegova obaveza u vezi kontrole ispravnosti elektroinstalacija u navedenom objektu, a pored njega imalac opasne stvari je ugovorom postao i drugotuženi, koji se obavezao da preuzimanjem poslovnog prostora na korištenje preuzima i obavezu čuvanja i tekućeg održavanja ispravnosti preuzete opreme za gašenje požara, te sve obaveze tekućeg održavanja i otklanjanja nedostataka vezanih za korištenje poslovnog prostora, pa tako i u pogledu korištenja električne energije i ispravnosti instalacija, koje su u konkretnom slučaju zbog njihove neispravnosti bile uzrok požara.

Pozivanje drugotuženog na presudu Vrhovnog suda Republike Srpske broj 57 0 Ps 091714 17 Rev od 16.11.2017. godine nije od značaja, jer se radi o drugačijoj činjeničnoj situaciji, budući da iz obrazloženja te odluke proizlazi da se, doduše na istoj lokaciji u ulici ..., ali dana 15.06.2010. godine u poslovnom prostoru P.z. a.d. B. desio požar, pa ovi navodi u reviziji ne mogu dovesti do drugačije odluke.

Nižestepeni sudovi su pravilno ocjenili iskaze svjedoka o čemu je dato valjano obrazloženje koje prihvata i ovaj sud i koje se izjavljenim revizijama ne dovodi u pitanje.

Iz izvedenih dokaza proizlazi da je objekat drugotužioca bio odjeljen zidom od objekta koji je pripadao prvotuženom, te da je drugotužilac u dijelu prostora koji je on koristio skladištio lak. Međutim, iz nalaza vještaka iz oblasti mehanoskopije proizlazi da to nije mjesto nastanka požara, a nije uticalo ni na nastanak požara, niti se može tretirati kao pospješivač požara, pa kako skladištenje laka nije od uticaja na nastanak požara, tako u ovom slučaju ne predstavlja ni opasnu stvar koja je mogla izazvati požar ili dovesti do njegovog širenja.

Pored navedenog, neosnovani su prigovori tuženih na metodologiju izvršenih vještačenja i tvrđenje da se visina naknade štete nije mogla utvrditi na osnovu vještačenja po vještacima građevinske, mašinske, elektro i finansijske struke, obzirom da su nalazi ovih vještaka dostavljeni parničnim strankama koji su se na iste izjašnjavali, da su vještaci dali obrazloženje svojih nalaza, odgovorili na pitanja i prigovore stranaka, sačinili dopune nalaza i mišljenja, čime je parničnim

strankama data mogućnost da raspravljaju pred sudom, a nalaze ovih vještaka nižestepeni sudovi su pravilno prihvatili kao dokaz o visini štete, budući da su ti nalazi i po ocjeni ovog suda putpuni i jasni i da daju odgovore na pitanja koja se odnose na visinu pretrpljene štete tužilaca.

Iz svih navedenih razloga revizije tuženih i umješaca na strani drugotuženog nisu osnovane u pogledu odluke o glavnoj stvari, pa je odlučeno kao u izreci na osnovu odredbe člana 248. ZPP.

Nasuprot tome, revizijom tuženih se osnovano ukazuje da odluka drugostepenog suda u dijelu troškova parničnog postupka, nastalih pred prvostepenim i drugostepenim sudom, nije pravilna.

Prvostepenom presudom obavezani su tuženi da tužiocima naknade troškove postupka u iznosu od 74.982,73 sa zakonskom zateznom kamatom i to na iznos od 90.846,36 KM počev od 12.02.2020. godine, a na iznos od 2.400,00 KM (troškovi vještačenja) počev od 26.11.2014. godine do isplate. Prvostepeni sud je odbio zahtjev tužilaca za naknadu troškova postupka preko dosuđenog iznosa.

U obrazloženju prvostepene presude u pogledu ovakve odluke navedeno je šta čini troškove postupka tužilaca i da je sud tužiocima dosudio troškove sastava tužbe i zastupanja na 13 održanih ročišta, te za pristup na 8 odgođenih ročišta, što je ukupno 51.000,00 KM, te na ovaj iznos obračunao paušalnu nagradu (12.750,00 KM), nagradu za vrijeme 2.100,00 KM, 17% PDV (10.837,50 KM), troškove vještačenja 2.400,00 KM, taksa na tužbu 6.958,80 KM i taksa na presudu 4.818,06 KM, što čini ukupno 90.864,36 KM.

Na odluku o troškovima tužioci su izjavili žalbu, u kojoj su naveli da smatraju da je došlo do greške prilikom navođenja iznosa od 74.982,73 KM, te predložili da se izvrši ispravka rješenja o troškovima postupka na iznos od 90.864,36 KM, pozivajući se na obrazloženje prvostepene presude, a da, ukoliko se ne izvrši ispravka, da se uvaži njihova žalba na način da se tužiocima dosudi i razlika troškova koji nisu priznati po Troškovniku u iznosu od 130.031,30 KM.

Na odluku o troškovima postupka u žalbama su prigovarali i tuženi.

U reviziji prvotuženi pobija i odluku o troškovima postupka sadržanu u presudi drugostepenog suda, navodeći da nije pravilna, prije svega da nije jasna, jer se u istoj navodi da je odluka o troškovima prvostepenog postupka preinačena djelimičnim usvajanjem žalbe tuženih, te tuženi obavezani da tužiocima solidarno nadoknade troškove postupka prvostepenog suda u iznosu od 86.551,00 KM, te da je ovakva odluka donesena na štetu tuženih i da nije mogla biti donesena usvajanjem njihove žalbe. Takođe, drugotuženi revizijom pobija drugostepenu presudu u cjelosti, pa tako i u dijelu odluke o troškovima postupka.

Imajući u vidu izreku prvostepene presude, izjavljene žalbe na odluku o troškovima postupka, te izreku drugostepene presude u pogledu dosuđenih troškova prvostepenog i drugostepenog postupka, po ocjeni ovog suda odluka o troškovima postupka sadržana u izreci drugostepene presude se ne može ispitati, na šta se osnovano revizijama tuženih ukazuje, što je bio razlog da se djelimičnim usvajanjem revizija tuženih pobijana drugostepena presuda u dijelu odluke o troškovima postupka ukine, temeljem odredbe člana 249. stav 1. ZPP i predmet u ovom

dijelu vrati drugostepenom sudu da donese novu odluku o troškovima postupka (prvostepenog, drugostepenog i revizionog postupka).

Predsjednik vijeća
Tanja Bundalo

Za tačnost otpravka ovjerava
Rukovodilac sudske pisarnice
Biljana Ačić